

TAE-seuranta 2024

1.9.2023

Sukupuolinäkökulma vuoden 2024 talousarvioesityksessä

Talousarvioesityksen sukupuolinäkökulman tarkastelu on osa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen seurantaa. Se on tehty vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL). Valtiovarainministeriön budjetin laatimismääräyksissä¹ todetaan, että pääluokkaperusteluihin tulee sisällyttää yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta. Lisäksi todetaan, että sukupuolivaikutuksia koskevassa tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota sukupuolten välisen tasa-arvon yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin hallinnonalalla ja niihin hallinnonalan menoihin, joilla voi olla vaikutusta tasa-arvon toteutumiseen.

Valtiovarainministeriön ehdotus vuoden 2024 valtion talousarvioksi (28.8.2023) on käyty läpi ja pisteytetty kymmenportaisella indikaattoriluvulla (ks. tarkemmin liite 1). Sukupuolitietoista budjetointia on mitattu erityisesti konkreettisten sukupuolten tasa-arvoa edistävien tavoitteiden, toimenpiteiden ja määrärahojen näkökulmasta. Pisteitä on saanut myös esimerkiksi tasa-arvoiseen henkilöstöpolitiikkaan liittyvistä maininnoista sekä yhteenvetotarkastelun otsikoinnista.

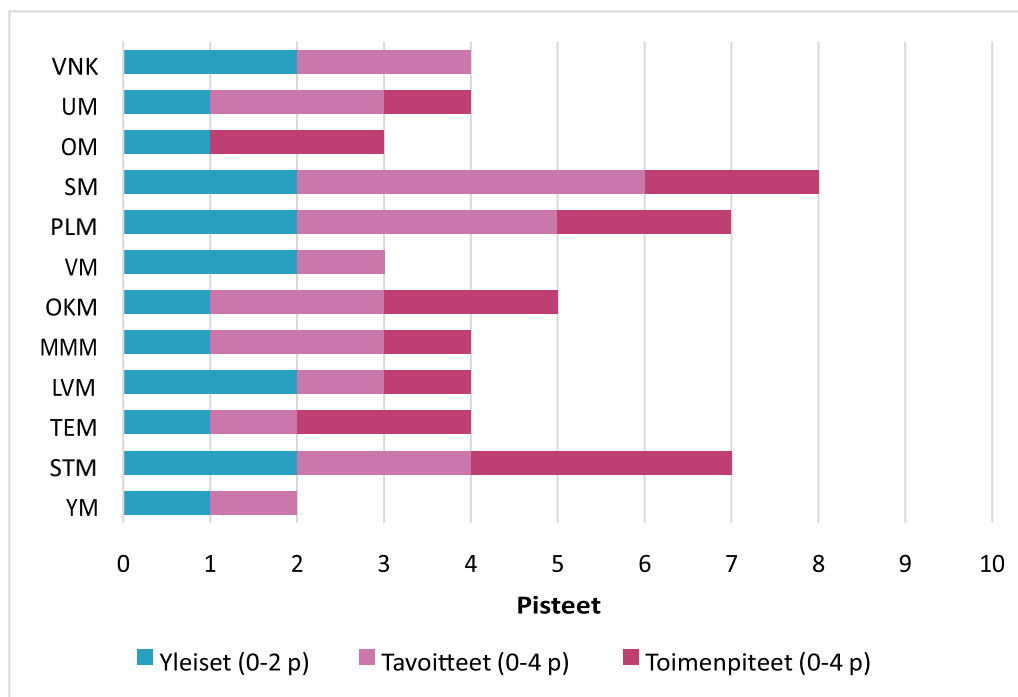
Vuoden 2024 talousarvioesityksestä pisteytys on tuotettu ensimmäistä kertaa vain pääluokkaperusteluiden yhteenvetotarkastelun kirjausten perusteella. Tätä tapaa testattiin vuoden 2023 talousarvioesityksen tarkastelussa, jolloin tuotettiin sekä yhteenvetotarkasteluihin perustuva pisteluku että luku, jossa otettiin huomioon myös muualla kuin yhteenvedossa esiin tuodut tavoitteet, toimenpiteet ja määrärahat. Uusi tapa todettiin aiempaa tarkoituksenmukaisemmaksi tämän seurannan kannalta. Sillä mitataan paremmin nimenomaan VM:n määräyksen toteutumista eli sitä, mitkä asiat ministeriö on itse katsonut sukupuolivaikutuksiltaan merkittäväksi talousarvioesitykseen liittyväksi toiminnaksi. Uusi tapa nopeuttaa tarkastelua huomattavasti ja sen vaikutus ministeriökohtaisiin pisteisiin viime vuoden testissä oli hyvin pieni (0–1 pistettä). On kuitenkin huomattava, että tämän vuoden tulokset ovat täysin vertailukelpoisia vain viime vuoden seurannan kanssa.

Kaikki ministeriöt tehneet yhteenvedon sukupuolten tasa-arvosta talousarvioesityksessä, osalla pisteet laskeneet

Kaikilla ministeriöillä on jonkinlainen sukupuolinäkökulma talousarvioesityksen pääluokkaperusteluissa. Edellisvuoden tapaan kaikki ministeriöt ovat sisällyttäneet pääluokkaperustelujen yleisosaan erikseen otsikoidun kappaleen, jossa on tarkasteltu sukupuolten tasa-arvoa suhteessa määrärahojen jakautumiseen hallinnonalalla. Tarkastelujen sisältö ja laajuus vaihtelevat ministeriöittäin. Suurimassa osassa ministeriöistä perusteluiden tekstiä on muokattu

¹ [Valtiovarainministeriön määräys toiminta- ja taloussuunnittelusta, julkisen talouden suunnitelman valmisteluun liittyvien kehys- ja muiden ehdotusten sekä valtion talousarvioehdotusten laadinnasta \(VN/4842/2020, Helsinki 30.4.2020\)](#)

ainakin jonkin verran edellisvuoteen verrattuna. Osassa ministeriöitä tarkastelu pääluokkaperustelun yhteenvedossa on aiempaa suppeampi.

Kuva 1: Vuoden 2024 talousarvioesityksen sukupuolinäkökulmasta saadut pisteet ministeriöittäin

Parhaimmat pisteet vertailussa sai sisäministeriö (8 pistettä). Viiteen pisteeseen tai yli pääsivät myös puolustusministeriö (7 pistettä), sosiaali- ja terveysministeriö (7 pistettä) ja opetus- ja kulttuuriministeriö (5 pistettä). Viime vuoteen verrattuna aiempaa useampi ministeriö jäi tarkastelussa alle viiden pisteen, nyt tällaisia ministeriöitä oli jopa kahdeksan. (Ks. tarkemmin taulukko 1.)

Taulukko 1: Vuosien 2023 ja 2024 talousarvioesitysten sukupuolinäkökulmasta saadut pisteet ministeriöittäin (vain pääluokkaperusteluiden yhteenvetotarkastelu)

Ministeriö	TAE 2024	TAE 2023
VNK	4	4
UM	4	6
OM	3	5
SM	8	8
PLM	7	6
VM	3	3

OKM	5	7
MMM	4	4
LVM	4	4
TEM	4	5
STM	7	6
YM	2	4

Liite 1. Seurannan toteutus

Seurannassa on otettu huomioon ne talousarvioesityksen pääluokkaperusteluissa olevien yhteenvetotarkasteluiden kohdat, joissa mainitaan vaikutuksia, tavoitteita, toimenpiteitä tai määrärahoja tasa-arvon, sukupuolen, naisten, miesten, tyttöjen tai poikien kannalta. Näitä kohtia arvioidaan suuntaa antavan pisteytyksen avulla (1–10 p).

Tarkempi kirjausten ja pisteiden erittely hallinnonaloittain on alla. Täsmälliset tavoitteet, toimenpiteet ja määrärahat on alleviivattu tekstistä.

Yleiset (0–2 p)

YHTEENVETO

Otsikoitu yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksista

0 p = ei otsikoitua yhteenvetoa 1 p = otsikoitu yhteenveto

HENKILÖSTÖ

Henkilöstöpolitiikassa tai rekrytoinnissa otetaan tasa-arvonäkökohdat huomioon (voi sisältää myös täsmällisiä tavoitteita ja toimenpiteitä)

0 p = ei mainintaa 1 p = tasa-arvo henkilöstöpolitiikassa

Tavoitteet (0–4 p)

YLEINEN

Sukupuolinäkökulma tai sukupuolten tasa-arvo mainintana, yleistavoitteena tai huomioon otettavana seikkana ministeriön toiminnassa, politiikka-alueella tai yksittäisessä toimenpiteessä *0 p = ei yleistavoitetta, 1 p = tasa-arvo yleistavoitteena*

MÄÄRITELTY

Täsmällinen ja kohdennettu tasa-arvotavoite

0 p = ei täsmällisiä tavoitteita, 1 p = 1 täsmällinen tavoite, 2 p = 2 täsmällistä tavoitetta, 3 p = 3 tai useampia täsmällisiä tavoitteita

Toimenpiteet (0–4 p)

TOIMENPIDE

Toimenpide sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi

0 p = ei toimenpiteitä, 1 p = 1–2 toimenpidettä, 2 p = 3 tai useampia toimenpiteitä

MÄÄRÄRAHA

Määräraha sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi tai määrärahan kohdentumisen erittely sukupuolen mukaan

0 p = ei määrärahoja, 1 p = 1–2 määrärahaa, 2 p = 3 tai useampia määrärahoja

Liite 2. Hallinnonalakohtaiset tulokset eriteltyinä

23. Valtioneuvoston kanslia

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide		
Henkilöstö	1	Määritelty	1	Määräraha		
YHTEENSÄ	2		2			4

Sukupuolten tasa-arvo

Valtioneuvoston kanslian työssä sukupuolten tasa-arvo näkyy mm. Agenda2030:n tavoitteiden edistämässä ja eri ohjelmien kokoonpanoissa sekä tasa-arvonäkökulman huomioimisessa mm. tietoperusteisen päätöksenteon tueksi organisoiduissa tiedepaneeleissa.

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen on Suomelle keskeinen prioriteetti EU-politiikassa. EU toimeenpanee tehokkaasti unionin tasa-arvostrategiaa.

Valtion omistajaohjauksessa täysin valtio-omisteisten yhtiöiden hallitusvalinnoissa otetaan huomioon tasa-arvonäkökohdat siten, että kummankin sukupuolen osuus hallituksen jäsenistä on vähintään 40 % sekä huolehditaan valtioneuvoston asettamien muiden tasa-arvotavoitteiden noudattamisesta.

Valtioneuvoston kanslian omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

24. Ulkoministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide		
Henkilöstö		Määriteltä	1	Määräraha	1	
YHTEENSÄ	1		2		1	4

Sukupuolten tasa-arvo

Suomi edistää naisten ja tyttöjen oikeuksia läpileikkaavasti ulkopolitiikassaan. Sukupuolten tasa-arvon takaaminen ja edistäminen sekä sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltäminen on myös Suomessa voimassa oleviin ihmisoikeussopimuksiin sekä EU-oikeuteen perustuva velvoite.

Suomi edistää naisten osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan mm. tukemalla naisrauhanturvaajien koulutusta ja rekrytointia. YK:n tavoitteena on, että rauhanturvaajista 15 % ja sotilastarkkailijoista 25 % olisi naisia vuoteen 2028 mennessä. Suomessa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa palvelevien naisten osuus on vaihdellut viime vuosina 4,7–7,8 prosentin välillä. Tavoitteena on nostaa naisten osallistumista edettäessä kohti YK-tavoitetta. Siviilikriisinhallinta-asiantuntijoista naisia on 46 %.

Suomen rauhanvälitystoiminta edistää osaltaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (Naiset, rauha ja turvallisuus) toimeenpanoa. Suomen neljännen kansallisen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman läpileikkaavia teemoja ovat naisten osallistumisen vahvistaminen, tietopohjaisuuden vahvistaminen, kumppanuuksien vahvistaminen sekä ilmasto- ja ympäristökysymysten linkitys Naiset, rauha ja turvallisuus -agendaan. Rauhanvälitykseen osoitetuilla määrärahoilla edistetään naisten osallistumista rauhanprosesseihin ja tuetaan naisrauhanvälittäjäverkostojen toimintaa.

Suomen kehityspolitiikan yksi painopiste on naisten ja tyttöjen aseman, itsemääräämisoikeuden sekä seksuaali- ja lisääntymissterveyden vahvistaminen, mikä on keskeistä myös väestönkasvun hillinnässä. Painopiste näkyy mm. Suomen YK- ja kansalaisjärjestöjen rahoituksessa ja maaohjelmissa. Kehitysyhteistyöhankkeita, joiden osa- tai päätavoitteena on naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien vahvistaminen, tuetaan arviolta 414 milj. eurolla kehitysyhteistyömäärärahoista.

Sukupuolinäkökulman vahvistamiseksi kehitysyhteistyössä Suomi tavoittelee vaiheittain EU:n linjauksen mukaisesti sitä, että uusista hankkeista 85 % sisältää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita sekä sukupuolten välisen tasa-arvon vahvistamista kaikessa kehitysyhteistyössä. Vuonna 2024 kehitysyhteistyömäärärahoista rahoitettavista uusista hankkeista n. 67 % sisältää sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita.

25. Oikeusministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen		Toimenpide	2	
Henkilöstö		Määritelty		Määräraha		
YHTEENSÄ	1				2	3

Sukupuolten tasa-arvo

Kansalaisten ylivelkaantuminen näkyy ulosottovelallisten määrän ja perinnässä olevien asioiden määrän kasvuna. Naisten osuus ulosottovelallisista on n. 39 %. Vuonna 2022 naisten velkasaldo oli keskimäärin n. 19 000 euroa ja miesten n. 32 000 euroa.

Vangeista n. 8 % ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavista n. 12 % on naisia. Naisvankien turvallisuutta parannetaan edelleen kehittämällä naisvankiloiden ja naisosastojen toimintaa. Naisten kanssa työskentelevän henkilöstön kouluttautumista nais erityiseen toimintatapaan jatketaan. Kehitetään rangaistusta suorittavien naisten tarvitsemia palveluja ja lisätään erityisesti terveys- ja päihdepalveluja.

26. Sisäministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide	2	
Henkilöstö	1	Määritelty	3	Määräraha		
YHTEENSÄ	2		4		2	8

Sukupuolten tasa-arvo

Sisäministeriö on toimenpidesitoumuksessaan kestävän kehityksen edistämiseksi sitoutunut vähentämään uudelleenuhritumista rikoksissa ja onnettomuuksissa sekä uusintarikollisuutta. Rikosten tekeminen ja niiden uhriksi joutuminen eivät jakaudu yhteiskunnassa tasaisesti, vaan pieni vähemmistö sekä tekee että kokee rikoksia huomattavasti enemmän kuin muut. Tämä liittyy ennen kaikkea naisiin kohdistuvaan väkivaltaan sekä toisaalta (nuorten) miesten väkivaltakokemuksiin ja yliedustukseen onnettomuuksien uhreina. Myös onnettomuusriskit kasautuvat tietyille väestöryhmille, kuten miehille.

Tavoitteena on, että rikoksentekijän ja rikoksen tai onnettomuuden uhrin palvelutarve arvioidaan ja tarvittaessa hänet ohjataan ongelman juurisyyn vastaan palvelun piiriin. Tavoitteena on kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, kuten seksuaalirikosten, lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan ja niiden haittojen vähentämiseen.

Lähestymiskiellon tehostaminen lisää erityisesti lähisuhdeväkivallan uhrien turvallisuutta. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseksi viranomaisten osaamista vahvistetaan sekä huolehditaan Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta. Hallitus kohdentaa väkivallan vastaista työtä väkivaltataipumuksia itsessään tunnistavalle sekä pyrkii ehkäisemään myös miehiin kohdistuvaa väkivaltaa sen kaikissa muodoissa. Lisäksi toimeenpannaan naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaa ja lisätään turvakotipalveluiden saatavuutta kohti Istanbulin sopimuksen mukaista tasoa. Sukupuolivaikutukset otetaan huomioon ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa ja auttamisessa valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman mukaisesti.

Pelastustoimella on yhteinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden toimintaohjelma, jossa on tavoitteena mm. eritaustaisten ihmisten kannustaminen hakeutumaan pelastustoimen opintoihin sekä sukupuolten tasa-arvon huomioiminen pelastustoimen viestinnässä. Rajavartiolaitoksen tavoitteena on tasapainottaa sotilasvirkojen sukupuolijakaumaa lisäämällä naisten määrää. Tähän liittyvä tavoite on, että raja- ja merivartijoissa naisten osuus on tulevaisuudessa vähintään 10 %. Naisten osuus on nyt n. 8 %. Kriisinhallintakeskus on sitoutunut edistämään toimillaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (Naiset, rauha ja turvallisuus) Suomen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanoa.

Vahvistaakseen Suomen siviilikriisinhallintatoiminnan tasa-arvovaikutuksia Kriisinhallintakeskus pyrkii siihen, että 50 % kansainvälisiin tehtäviin Kriisinhallintakeskuksen lähettämistä asiantuntijoista on naisia ja puolet siviilikriisinhallintakoulutukseen valittavista on naisia. Lisäksi Kriisinhallintakeskus johtaa yhdessä Espanjan kanssa EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioiden vahvistamiseen liittyvää siviilikompaktiklusteria, jonka tavoitteena on edistää naisten määrän

lisäämistä sekä edesauttaa tasa-arvoisemman ja yhdenvertaisemman työkuultuurin kehittämistä operaatioissa.

27. Puolustusministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide	2	
Henkilöstö	1	Määritelty	2	Määräraha		
YHTEENSÄ	2		3		2	7

Sukupuolten tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla on lähtökohtana tasa-arvoinen toimintaympäristö ja yhdenvertaiset toimintatavat kaikkia organisaatioissa työskenteleviä, opiskelevia ja asepalvelustaan suorittavia kohtaan.

Naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilastehtäviin edistetään jatkossakin eri toimenpitein. Vuoden 2023 loppuun asti jatkuvan yhteismajoituskokeilun tavoitteena on kerätä tutkittua tietoa yhteismajoituksen vaikutuksista palveluksessa olevien toimintakykyyn, ryhmäkiinteyteen, palveluksen sujuvuuteen, tiedonkulkuun, koulutustuloksiin ja tilojen käyttöön. Kokemukset ovat olleet pääosin myönteisiä. Kokeilun jatkamisen tarkoituksena on mahdollistaa kriittisten kokemusten tarkempi kartoittaminen. Varusmiesten palautekyselyitä uudistetaan Pääesikunnan valmistelussa olevilla uusilla jaksopalauteilla. Jaksopalauteissa saatuihin havaintoihin epääsiallisesta käyttäytymisestä ja kohtelusta pystytään reagoimaan nykyistä paremmin. Uudet palautekyselyt on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2024.

Puolustushallinnon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa kuvataan toimet, joilla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti edistetään ja epäkohtiin puututaan. Asevelvollisten koulutuksessa pyritään enenevässä määrin huomioimaan tasa-arvo ja muu monimuotoisuus. Yhdenvertainen ja myönteinen palveluskokemus on keskeistä kaikkialla Puolustusvoimissa. Suunnitelmissa huomioidaan myös valtioneuvoston rasmin vastaisen ja hyvien väestösuhteiden edistämisen toimintaohjelma (Oikeusministeriön julkaisuja 2021:34).

Puolustushallinto osallistuu neljännen kansallisen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman laadintaan. Valmistelussa huomioidaan erityisesti nykyisestä toimintaohjelmasta laadittavan loppuarviointiraportin huomiot. Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” ja sitä tukevan kansallisen toimintaohjelman periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmat sisällytetään turvallisuussektorin ja kriisinhallinnan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja koulutukseen. Tavoitteena on, että naisten osuus kriisinhallintahenkilöstöstä on vähintään 7 % ja että sukupuolineuvonantajien sekä yhdyshenkilöiden määrää lisätään.

Puolustushallinto on mukana NORDEFCO-yhteistyössä kehittämässä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää kriisinhallintatoimintaa. Puolustusvoimien sukupuolinäkökulmaan liittyviä tavoitteita ja kehittämistä käsittelevää ohjeistusta uudistetaan ulkoministeriön johdolla vuosille 2023–2027 laadittavan Suomen kansallisen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman mukaisesti.

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide		
Henkilöstö	1	Määritelty		Määräraha		
YHTEENSÄ	2		1			3

Sukupuolten tasa-arvo

Valtiovarainministeriön pääluokan menoista noin 95 % on erilaisia säädös- tai sopimusperusteisia etuuksia, jäsenmaksuja ja tukia, joihin ei liity välittömiä sukupuolivaikutuksia.

Progressiivinen henkilöverotus pienentää nettotulojen eroja sukupuolten välillä. Henkilöverotus (ansio- ja pääomatuloverotus) kokonaisuudessaan tasaa sukupuolten välisiä tuloja verotuksen jälkeen siten, että naisten tulojen osuus miesten tuloista on verotuksen jälkeen keskimäärin 4,6 %yksikköä korkeampi kuin ennen verotusta.

Peruspalvelujen valtionosuuksilla rahoitetaan kuntien järjestämiä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluita. Valtion yleiskatteellisella rahoituksella rahoitetaan hyvinvointialueita, jotka vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden järjestämisestä 1.1.2023 alkaen.

Valtion työskentelytapojen digitalisointi ja mahdollisuus monipaikkaisen työn tekemiseen tukevat esimerkiksi kotoa tehtävää työtä. Joustavat työn tekemisen muodot tukevat etenkin pienten lasten vanhempien työllistymistä vähentämällä tarvetta perhevapaisiin. Tämän arvioidaan vaikuttavan sukupuolten tasa-arvon kehittymiseen myönteisesti.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon sukupuolivaikutukset lainsäädännön valmistelussa, henkilöstö- ja työnantajapolitiikassa, hankkeissa, talousarvion valmistelussa ja virastojen tulosohjauksessa.

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide	2	
Henkilöstö		Määritelty	1	Määräraha		
YHTEENSÄ	1		2		2	5

Sukupuolten tasa-arvo

Sukupuolten tasa-arvoon liittyviä tavoitteita edistetään osana toisen asteen koulutuksen kehittämistoimia, joilla tuetaan oppivelvollisuuden laajentamisen ja jatkuvan oppimisen uudistusten tavoitteiden toteutumista. Uudistusten keskeisinä tavoitteina on turvata yksilöiden ja alueiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koulutuspalvelujen saatavuudessa. Näitä tavoitteita edistetään myös lukiokoulutuksen laatuohjelman toimeenpanossa sekä tiedepolitiikan tutkimushankkeiden painotuksissa. OKM on käynnistänyt korkeakoulujen henkilöstön tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta edistävän hankkeen, jonka tarkoituksena on tuottaa ehdotuksia konkreettisiksi toimenpiteiksi sekä kansallisiksi politiikkatoimiksi, joilla voidaan vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta suomalaisissa korkeakouluissa. Suunnitelma on laadittu ja korkeakoulujen käsissä sen toteuttaminen.

Kulttuurin ja taiteen sekä liikunnan ja nuorisotyön toimialalla sukupuolten tasa-arvon tavoitteita edistävät mm. laki kuntien kulttuuritoiminnasta, taiteen valtionavustusjärjestelmän toimeenpano, koululaisten harrastustoiminnan laajentaminen, opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelma moninaisuuden edistämiseksi, taide- ja kulttuurialan uusi eettinen ohjeisto, liikuntapoliittisen selonteon toimeenpano ja nuorten työpajatoiminnan laajentaminen. Lisäksi Taiteen edistämiskeskus hyödyntää etsivän kulttuurisen vanhustyön menetelmiä ikääntyneiden miesten kulttuuriosallistumisen lisäämiseksi (Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille, Kansallinen ikäohjelma) ja Suomen elokuvasäätiö edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta elokuva-alalla mm. kehittämällä digitaalista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyökalua av-tuotannoille.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja hallituksen tasa-arvopolitiikan toteutumista edistetään vakiinnuttamalla sukupuolinäkökulman huomioivat hallinto- ja toimintatavat asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Sukupuolivaikutusten arviointi sisällytetään osaksi säädösvalmisteluprosesseja. Hallinnonalan tulosohtaukseen sekä toiminnan ja talouden suunnitteluun sisällytetään toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta. Valtionavustusten haku- ja myöntöprosesseissa huomioidaan sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja hallinnonalan toimintojen sukupuolivaikutuksia seurataan tilastoinnin ja tutkimusten avulla.

Eräitä toimialan tunnuslukuja sukupuolen mukaan

(taulukko)

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenvedo	1	Yleinen	1	Toimenpide	1	
Henkilöstö		Määriteltä	1	Määräraha		
YHTEENSÄ	1		2		1	4

Sukupuolten tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa yhdenvertaisuuden edistämistä sekä hallituksen sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten tasa-arvoon.

Maaseudulla pääosa työikäisestä väestöstä on miehiä ja varsinkin harvaan asutulla maaseudulla miehiä on huomattavasti enemmän kuin naisia. Erot ovat suurimmat nuorten aikuisten ikäluokassa. Yhteisen maatalouspolitiikan, maaseudun kehittämisen ja luonnonvaratalouden toimeenpanossa on tavoitteena huomioida eri väestöryhmien tarpeet, vaikka tukijärjestelmiä tai tukien myöntämisen perusteita ei ole rakennettu sukupuolinäkökulmasta. Esimerkiksi nuorten viljelijöiden aloitustuessa seurataan yritystoiminnan aloittaneiden sukupuolijakaumaa. Erityisesti useissa paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta toteutetuissa hankkeissa on tavoitteena erilaisten ryhmien kuten nuorten, vanhusten, maahanmuuttajien ja työttömien osallistuminen alueen kehittämiseen. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, ehkäisee syrjäytymistä ja vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminnassa esimerkiksi seurataan päättävän elimen eli hallituksen sukupuolijakaumaa.

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide	1	
Henkilöstö	1	Määriteltä		Määräraha		
YHTEENSÄ	2		1		1	4

Sukupuolten tasa-arvo

Liikenne- ja viestintäministeriön ja sen hallinnonalan suunnitelma toiminnallisesta yhdenvertaisuudesta ja sukupuolten tasa-arvosta vuosille 2023—2025 on hyväksytty ja sen toimeenpano on käynnistynyt.

Suunnitelman tavoitteena on yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon jatkuva parantaminen ja toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön jatkuvuuden varmistaminen hallinnonalalla. Suunnitelma määrittelee sitä, kuinka hallinnonalan viranomaisen omassa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa.

Suunnitelmassa on asetettu tavoitteet kuudelle liikenne- ja viestintäministeriön ja sen hallinnonalan toiminnan osa-alueelle: 1) johtaminen, ohjaus ja hallinto, 2) vaikutusten arviointi ja tutkimus, 3) koulutus, 4) vaikuttaminen ja viestintä, 5) osallisuus ja osallistaminen sekä 6) yhdenvertainen liikenne ja viestintä. Hallinnonalan johtamisen ja toiminnan ohjauksen tavoitteena on tällöin esimerkiksi se, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulma otetaan kokonaisvaltaisemmin huomioon ministeriön ja sen hallinnonalan suunnittelussa, kehittämisessä, ohjauksessa, budjetoinnissa ja valvonnassa. Toiminnallinen yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvotyö ovat tällä tavalla osa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan strategista toimintaa.

Hallinnonalan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee ilmapiiriltään hyvässä työyhteisössä hyväksytyjen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien mukaisesti.

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide	1	
Henkilöstö	0	Määritelty	0	Määräraha	1	
YHTEENSÄ	1		1		2	4

Sukupuolten tasa-arvo

Alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmässä otetaan huomioon eri väestöryhmien tarpeet alueiden kehittämisen kokonaisuudessa. Sukupuolten tasa-arvon toteuttamisen varmistamiseksi kiinnitetään erityistä huomiota sukupuolten osallistumisen turvaamiseksi suunnittelujärjestelmään kuuluvien toimielinten toimintaan. Alueiden hyvinvoinnin kannalta sukupuolten tasa-arvon edistäminen on myös alueen kilpailukykyyn ja vetovoimaisuuteen liittyvä kysymys, joka liittyy niin tasapainoisen väestörakenteen kuin työpaikkojen, yritystoiminnan, palvelujen ja alueen vetovoimaisuuden säilymiseen.

Maahanmuuttajanaiset nostetaan kotoutumis- ja työllisyystoimien erityiseksi kohderyhmäksi vahvistamaan heidän osallisuuttaan työelämässä ja muussa yhteiskunnassa.

Työelämän tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään mm. työllisyyden ja yrittäjyyden toimenpiteiden avulla. Työvoimapalveluiden uudistusten jatkamisella tuetaan työllistymistä. Tehokkailla työvoima- ja yrityspalveluilla rohkaistaan osaamisen uudistamiseen ja ammatilliseen liikkuvuuteen, mikä on olennaisen tärkeää erityisesti rakennemuutostilanteissa.

Eräitä tunnuslukuja sukupuolen mukaan

(taulukko)

Uuden ohjelmakauden EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelmassa Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027 sukupuolten tasa-arvo on huomioitu läpileikkaavana periaatteena. Sen lisäksi, että tasa-arvoa edistetään kaikissa hankkeissa, voidaan rahoittaa myös hankkeita, joiden pääasiallisena tavoitteena on sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen. Hankkeiden tulee noudattaa EU:n perusoikeuskirjan mukaisia oikeuksia ja periaatteita ml. sukupuolten tasa-arvo. Kaikissa jäsenmaissa pitää lisäksi seurata tasa-arvoa edistävien hankkeiden rahoitusosuutta yhtenevän luokittelujärjestelmän mukaisesti.

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide	1	
Henkilöstö	1	Määritelty	1	Määräraha	2	
YHTEENSÄ	2		2		3	7

Sukupuolten tasa-arvo

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on sosiaali- ja terveysministeriön strategisena vaikuttavuustavoitteena ja sen raportointiin on kolme sukupuolten tasa-arvon edistämistä mittaavaa indikaattoria. Lisäksi muita indikaattoreita tarkastellaan erikseen sukupuolittain. Ministeriön tehtävä on kahtalainen: toisaalta sukupuolten tasa-arvoa edistetään osana ministeriön ja hallinnonalan toimintaa eli valtavirtaistamalla sukupuolinäkökulmaa ja toisaalta ministeriöllä on vastuu tasa-arvopolitiikasta ja -lainsäädännöstä sekä kansainvälisestä ja EU-yhteistyöstä sukupuolten tasa-arvoon liittyen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet hyvinvointialueille 2023—2026 asetettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2022. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on yksi hyvinvointialueiden järjestämien sosiaali- ja terveysten palveluiden tavoitteista ja konkreettisesti hyvinvointialueilta edellytetään toiminnallisen ja henkilöstöpoliittisen suunnitelman laatimista. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sisällöllistä kehittämistä rahoitetaan ja ohjataan vuosina 2022—2025 Suomen kestävä kasvun ohjelmasta, jonka yhtenä yleisenä tavoitteena on tasa-arvon edistäminen.

Sosiaaliturvakomitean työ jatkuu uudella hallituskaudella. Uudistamishdotukset sisältävät myös sukupuolten tasa-arvoa edistäviä sosiaaliturvan kehittämissesityksiä. Valtion rahoitukseen turvakotitoiminnan menoihin varataan 26,55 milj. euroa. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnalle (NAPE) on varattu 150 000 euroa. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön on osoitettu 46 000 euroa. Alaikäisille suunnatun Lastenasiointalo/Barnahus -toimintamallin vakiinnuttamiseen osoitetaan vuosittain 2,8 milj. euroa vuosille 2024—2026. Seritukikeskukset auttavat täysi-ikäisiä seksuaaliväkivaltaa kohdanneita hyvinvointialueiden omalla rahoituksella. Tasa-arvopolitiikassa tavoitteena on edistää sukupuolten tasa-arvoa muun muassa laatimalla hallituksen tasa-arvo-ohjelma ja kolmikantainen samapalkkaisuusohjelma.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi suunnitelmallisesti hallituksen tasa-arvopolitiikkaa, edistää sukupuolten tasa-arvoa ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikessa valtioneuvoston valmistelussa ja päätöksenteossa sekä kansainvälisessä toiminnassa. Näitä tavoitteita edistetään ja huomioidaan hallitusohjelman mukaisissa uudistuksissa.

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

Yleiset	0–2 p	Tavoitteet	0–4 p	Toimenpiteet	0–4 p	Yht.
Yhteenveto	1	Yleinen	1	Toimenpide	0	
Henkilöstö	0	Määritely	0	Määräraha	0	
YHTEENSÄ	1		1			2

Sukupuolten tasa-arvo

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin mm. rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.